

Årsredovisning 2019

Vatten och avlopp

Innehåll

1 Nämndens ansvar och uppgifter.....	3
2 Verksamhetschefens kommentar till resultatet.....	3
3 Viktiga händelser i verksamheten.....	4
4 Uppföljning och bedömning av nämndens mål.....	4
5 Ekonomi.....	5
5.1 Driftredovisning.....	5
5.3 Investeringsredovisning.....	6
6 Intern kontroll.....	7
7 Prestationer och nyckeltal.....	7
8 Risk.....	8

1 Nämndens ansvar och uppgifter

VA-verksamheten under tekniska nämnden äger och förvaltar kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggningar och är alltså VA-huvudman. VA-verksamheten ansvarar för löpande drift och underhåll av kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggningar. VA-verksamheten driver frågor om servitut och ledningsrätter för den allmänna VA-anläggningen. Vidare ska tekniska nämnden lägga fram förslag till stadgar, taxe- och avgiftsbestämmelser samt i övrigt utarbeta förslag som är påkallade som en följd av ansvaret för VA-frågor i kommunen.

Danderyds kommun är medlem i två kommunalförbund inom VA-området, Norrvatten och Käppala. Norrvatten levererar dricksvatten till kommunen via sitt egna vattenledningsnät. Kommunens egna vattenledningar ansluter till Norrvattens på ett flertal platser i kommunen. Norrvattens vattenreningsverk Görväln ligger i Järfälla kommun och vattentäkt är Mälaren. Käppala tar hand om och renar spillvattnet från kommunen. Spillvattnet leds via kommunens spillvattenledningar till Käppalas tunnelsystem för vidare transport till spillvattenreningsverket på Lidingö.

2 Verksamhetschefens kommentar till resultatet

VA-verksamheten har arbetat med en rad utvecklingsprojekt. VA-frågor är till sin natur långsiktiga. Det våra föregångare beslutat och gjort påverkar dagens verklighet liksom de beslut som idag tas kommer att påverka framtida verksamhet. Det är med den bakgrunden föga förvånade att kontoret hela tiden strävar efter att förbättra verksamheten. Under året har tjänsten som ansvarar för verksamhetens viktigaste verktyg, VA-kartan, återbesatts efter en tids vakans. VA-kartans utveckling har därmed åter tagit fart och kommer att utvecklas än mer under 2020. Det kommer bland annat att leda till snabbare information till abonnenterna, bättre beslutsunderlag för förvaltningen och utveckling av smarta funktioner tillsammans med våra fjärravlästa mätare. Måluppfyllelsen kommer bli lättare med ett än mer utvecklat VA-kartverk.

Införande av tömning av fettavskiljare i kommunal försorg har gjort stor skillnad på fettutsläppet i spillvattenledningarna. Många anläggningar var inte tömda på flera år och helt verkninglösa. Slutsatsen som dras är att dylika uppgifter behöver verksamheten aktivt bevaka och se till att regler som finns efterföljs. Det tar tid för ett fettstopp att uppstå men nu har verksamheten tillsett att driftstörningarna blir färre i framtiden.

Planeringen av ledningsförnyelse är också långsiktig i VA-sammanhang. Under året har hela avdelningen genomgått utbildning i förnyelseplanering och hela arbetssättet är under utveckling. Under 2020 kommer en långsiktig förnyelseplan vara på plats vilket kommer att underlätta beslut och prioriteringar på detta område. Planen kommer hela tiden att behöva revideras utifrån ökad erfarenhet och nya rön.

VA-verksamhetens kostnader har sammantaget hållit en budgeterad nivå medan intäkterna blivit högre än budgeterat. Verksamheten har under lång tid haft svårighet att prognosticera intäkter men nya krav på ny extern entreprenör på fakturering och framtida utvecklingsprojekt ger förhoppningsvis en säkrare prognos framöver. Dock är 40% av intäkterna rörliga och en varm eller regnig sommar påverkar förbrukning och därmed intäkter. Verksamhetens kostnad för vatten är av en mer fast karaktär. I investeringsredovisningen syns de utmaningar som uppstår när verksamheten inte är rådig över tidsplan. Verksamheten budgeterar för genomförande i samklang med exploateringsprojekt som blivit försenade. Mörby centrum och Parkstigen är två exempel på detta. Verksamheten har en tät kontakt med kommunens plan- och exploateringsavdelning för att vara uppdaterade på utvecklingen.

3 Viktiga händelser i verksamheten

En ny entreprenad i tekniska nämndens regi för tömning av fettavskiljare startade i början av året. Många anläggningar var i mycket dåligt skick och inte tömda på flera år. Tack vare att tekniska nämnden nu har kontroll över åtgärder garanteras en bra hantering och därmed minskade fettproblem i spillvattenledningarna och mer biogasproduktion vid omhändertagandet.

Under lång tid tillät inte tekniska nämnden separata sprinkleranslutningar. Detta visade sig tillslut omöjligt att vidmakthålla så från 2019 tecknas avtal med omfattande villkor för sprinkler istället. Fastighetsägare får betala självkostnad för VA-verksamhetens deltagande i tester och kontroller. På detta sätt säkerställs att de risker som finns vid sprinkleranslutningar minimeras.

4 Uppföljning och bedömning av nämndens mål

Måluppfyllelsen för VA-verksamheten är god. Samtliga mål är uppfyllda även om marginalen till målgränser har minskat.

4. Hög effektivitet

Danderyds kommuns verksamheter samverkar och gör rätt prioriteringar för att nå effektivitet. God ekonomisk hushållning ska vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet. Danderyds kommun ska ha en låg kommunalskatt

Danderyds kommun förvaltar och utvecklar anläggningar så att önskad funktion vidmakthålls över tiden

Bedömning

 Målet uppfyllt

Nyckeltal	Utfall 2019	Mål 2019	Bedömning	Trend
Antal avloppsstopp	40	50		↗
NMI Avloppssystem	74	70		→
Antal vattenläckor	20	25		↘
NMI Vattenförsörjning	85	80		→
NMI Dricksvattnet	85	80		→
Provresultat	0	3		→

Avloppsstoppen minskar i antal. Det är en positiv trend som VA-verksamheten avser att förstärka. Avloppsstopp drabbar ofta enskilda fastighetsägare hårt och därför läggs stor vikt på detta. Den stora förbättringen av fettavskiljarnas funktionalitet när hämtningen gick över från privat till kommunal regi kommer säkerligen innebära ännu färre stopp. VA-verksamheten har också på försök filmat längre sträckor av spillvattenledningar. Detta för att proaktivt hitta brister och skador som kan utvecklas till stopp. Satsningen sker dock med försiktighet då filmning är dyrbart och en färskvara. Vid en tillbakablick kan konstateras att 2018 inträffade 51 avloppsstopp och 2017 enbart 23 stycken. Antalet har alltså återigen minskat efter ett toppår 2018 vilket är positivt.

Generellt faller NMI-resultatet något från föregående mätning. Det är en trend i hela kommunen. VA-verksamhetens NMI-resultat faller marginellt från en hög nivå så de mål som är uppsatta uppnås.

Vattenläckorna har ökat i omfattning efter en nedåtgående trend tidigare. 2017 inträffade 23 vattenläckor, 2018 16 och 2019 20 stycken. Det är under verksamhetens mål på maximalt 25 vattenläckor men verksamheten ser ändå allvarligt på en ökning. När det gäller vattenläckor är det svårare att bedöma en teknisk status på dem jämfört med spillvattenledningar. Det VA-

verksamheten nu gör är att arbeta fram en förnyelseplan som ligger till grund för väl underbyggda reinvesteringar. Då kan förhoppningsvis läckorna minska.

5 Ekonomi

För år 2019 redovisar VA-verksamheten under tekniska nämnden ett positivt resultat på 5,5 mnkr. Det är framför allt intäkterna som blivit mycket högre än budgeterat. Att förutsäga intäkterna har varit ett utvecklingsområde på tekniska kontoret under lång tid. I den nya upphandlingen av kundtjänst och VA debitering ställde tekniska kontoret tuffare krav på entreprenören att medverka i denna process.

På kostnadssidan hålls budgeten och de avvikelser som finns balanseras inom ramen. Reparationer har ökat medan spillvattenkostnad inte blev lika hög som budgeterat. Även konsultkostnaden har hållits på en låg nivå.

5.1 Driftredovisning

Nedanstående sammanställning visar VA-verksamhetens intäkter och kostnader jämfört med budget och föregående år. VA-taxan höjdes 2019 med 6 procent. Intäkterna har stigit mer än budgeterat och uppgår till 72 mnkr. Under 2020 kommer en ny entreprenör att ta över fakturering av VA-avgifterna och tekniska kontoret har säkerställt en rad krav för att underlätta tekniska kontorets analys- och prognosarbete. Framtida avgiftsjusteringar kommer att ta hänsyn till årets resultat.

Kostnaderna för reparationer har ökat under året. Det är en kombination av fler driftstörningar på tekniskt svåra och därmed dyra platser, ökat antal driftstörningar och en strategiförändring i reparationsarbetet som går ut på att tekniska kontoret gör mer underhåll när schakten är öppen. Den förändrade strategin ger initialt något högre kostnader men förväntas på sikt ge minskade kostnader och färre driftstörningar. Strategin kommer att utvärderas under nästa år.

Renvattenkostnaderna till Norrvatten, 12,7 mnkr, var 1,5 mnkr högre än budget.

Kostnaden för spillvattenomhändertagande från Käppala blev inte lika hög som budgeterat utan landade på 16,9 mnkr, vilket är en positiv avvikelse på 2 mnkr mot budget för spillvattenkostnader. Slutlig fördelning från Käppala brukar presenteras runt halvårsskiftet och belastar då innevarande års resultat. Det är ett tillvägagångssätt som är lika sedan flera år.

Till detta kommer flertal mindre kostnadsposter som samverkar till en lägre kostnadsmassa jämfört med budget. Till exempel har endast 10 procent av konsultbudgeten använts.

Värt att notera är att det faktum att 10 procent av anläggningsavgifter som erläggs VA-verksamheten tillförs driftdelen av verksamheten och resten placeras i förutbetalda anläggningsavgifter som sedan återförs med 2 5 per år (alltså under 50 år). Tidigare års anläggningsavgifter återförs på samma sätt. Totalt tillfördes 2019 1,1 mnkr på detta vis.

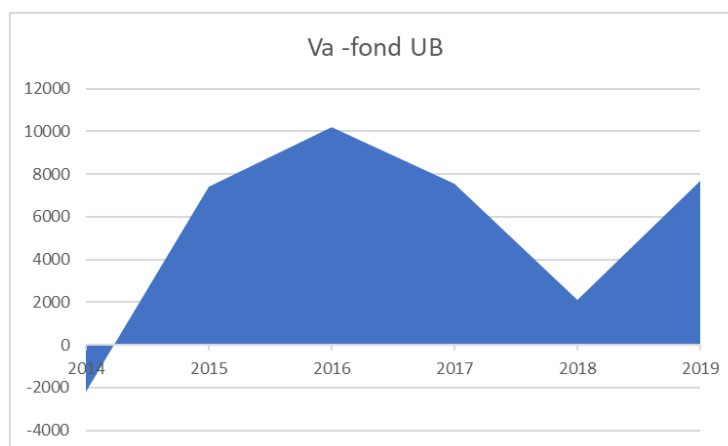
Driftredovisning VA-avdelningen 2019

mnkr	Budget 2019	Utfall 2019	Avvikelse Mnkr	Avvikelse %	Utfall 2018
Verksamhetens intäkter	64.5	72,3	7,8	12,1%	62,8
Balansering eget kapital	1,6	-5,6	-7,2	-450%	5,4
Verksamhetens kostnader	-66.1	-66.7	-0,6	0,0%	-68,2
Årets resultat	-1,6	5,6	7,2	450%	-5,4

VA fonden

VA-verksamheten ska över åren ge ett nollresultat. Över och underskott balanseras mot eget kapitalposten från VA-fonden. Då VA-fonden har haft ett överskott har det balanserats mot

planerade underskott. År 2017 och 2018 visade VA-verksamheten underskott som då balanserades mot VA-fonden. VA-fonden hade en ingående balans på 2,1 mnkr 2019. Efter årets positiva resultat på 5,6 mnkr är den utgående balansen 7,7 mnkr.

5.3 Investeringsredovisning

Årets investering uppgår till 22,2 mnkr vilket är 37 mnkr lägre än budgeterat. VA-verksamheten är i många fall beroende av plan- och exploateringsprojekt vilka kan vara svåra att förutse genomförandetid på. Investeringsbudgeten för VA-verksamheten består av både större namngivna projekt och ramprojekt som består av flera mindre likartade projekt. Nedan redovisas de viktigaste investeringsprojekten 2019.

Nya serviser (ram)

Detta är investeringar när VA-verksamheten gör nya avsättningar till VA-abonenterna. Budget 2019 var 1 mnkr. Ett antal dyra avsättningar fick till följd att investeringen blev 1,8 mnkr över budget och med slutsumma på 2,8 mnkr.

Kvartersledning (ram)

Projektet kvartersledning innefattar ett antal mindre insatser för att förnya och ibland flytta kommunala ledningar på privat mark. Det är ofta korta sträckor men komplicerade projekt då fastighetsägarkontakter, servitutsfrågor och genomförandefrågor behöver harmoniseras för att förnyelsen ska kunna genomföras. Budget 2019 var 3 mnkr och verksamheten har använt just 3 mnkr i dessa projekt.

Pumpstationsreovering (ram)

En nödvändig upprustning av samtliga pumpstationer i kommunen är planerad. VA-verksamheten har startat med projekterings och andra förarbeten. Även en del akuta åtgärder

har genomförts på stationerna. Under 2019 var budgeten 7 mnkr för pumpstationsreovering varav 5 mnkr har arbetats upp.

Reinvestering/oförutsett (ram)

Denna rambudget täcker de planerade reinvesteringsprojekt som VA-verksamheten genomför. I ramen ryms också projekt av oförutsagd karaktär. I budget fanns 5 mnkr under 2019 och VA-verksamheten har bara nyttjat 0,7 mnkr av dessa.

Parkstigen

Parkstigen är en ledningsförnyelse och delvis ledningsförflyttning runt Ginnungagap. I området planeras att exploatera med nya byggnader för äldreomsorg och i samband med projekt kommer VA-verksamheten att genomföra projektet. Då inte exploateringsprojektet startat har också VAs del skjutits på framtiden. Inga medel av de 5 mnkr som fanns i budget för 2019 har använts utan ombudgeras till 2020.

Edsviksvägen Sätra äng

Detta är ett projekt som startade redan 2017 och har pågått med varierade styrka under 2019 och som syftar till att förnya VA-ledningarna i Edsviksvägen från Sätraängsvägen ner till Torsplan med ett par förgreningar. Projektet är försenat i tid och på grund av extremt svåra markförhållanden också blivit mycket dyrare än förväntat vilket också tidigare kommunicerats. Under 2019 har projektet kostat 8,2 mnkr och budgeterade medel var 3 mnkr. Totalsumman kommer att balanseras med tidigare medel. En slutredovisning av projektet planeras att presenteras i tekniska nämnden under första halvåret 2020.

Mörby centrum

Omdaning av Mörby centrum har varit aktuellt under lång tid och nu har projektet kommit igång på allvar. De delar där VA-verksamheten blir berörd har inte varit aktuella under 2019 och därför har inget av de budgeterade medlen om 20 mnkr använts.

Investeringsredovisning VA-avdelningen 2019

Projekt	Budget 2019	Utfall 2019	Avvikelse Mnkr	Avvikelse %
Summa alla projekt	-59.2	-22.2	37	62,5%

6 Intern kontroll

Rapportering sker i tekniska nämndens årsredovisning.

7 Prestationer och nyckeltal

Det är alltid intressant att jämföra verksamheten med andra verksamheter. Den erfarenhet som finns är att det är en utmaning att jämföra då till synes likartade verksamheter redovisar och organiserar på helt olika sätt. Att jämföra utvecklingen i den egna verksamheten över tid ger indikationer om utvecklingen går åt rätt håll, med vilken kraft och om det är något som behöver mer fokus för att utvecklas bättre.

	2019	2018	2017
Provresultat	0	0	0
NMI Dricksvatten	85%	n/a	84%
Antal vattenläckor	20	16	23
NMI Vattenförsörjning	85%	n/a	90%
Antal avloppsstopp	40	51	36
NMN Avloppssystem	74%	n/a	79%

Nedanstående är hämtat ur VASS-ett statistikverktyg som administreras av branchorganisationen Svenskt vatten där VA-verksamheten tillsammans med flertalet av landets kommuner matar in statistik. Informationen kan sedan användas för att jämföra olika parametrar.

Parameter	Danderyd	Täby	Lidingö
Invånare antal	33 254	71 461	47 776
Anslutna personer till allmänt VA-nät	33 254	71 416	47 644
Vattenledningslängd km	205	287	212
Ledning per anslutna m/ansluten	6,16	4,02	4,45
Antal serviser	7 224	11 443	6 745
Antal anslutna per servis	4,6	6,2	7,1
Antal vattenläckor	16	18	10
Antal vattenläckor per km ledning	0,08	0,06	0,05
NMI dricksvatten	85	86	90
Antal vattenmätare	7 211	15 341	7 546
Antal brandposter	602	590	1 056
Avstängningsventiler på vattenledningsnätet	2 173	2 930	2 498

8 Risk

Det finns flera risker i en verksamhet som hanterar dricksvatten och ska ta hand om spillvatten. Hot från omvärlden och ett alltmer sårbart samhälle har uppmärksammats på bred front de senaste åren. En ökad robusthet och beredskap för oförutsedda händelser önskas från samhället. En ökad krisberedskap kräver stora resurser, både ekonomiskt och personellt och kan behöva ökade medel på både kort- och långsikt. Resurser såsom i kris nödvändiga transportmöjligheter måste kontrakteras och kostar löpande även när de inte behövs. Det är också osäkert om dessa verkligen finns till förfogande i ett skarp läge. Där har kommuner med egen regiverksamhet en fördel.

Danderyds kommun är beroende av Norrvatten för sin vattenförsörjning. Övriga kommuner i Norrvattens distributionsområde har ökat sitt invånarantal under de senaste åren och Norrvattens produktionskapacitet är ansträngd. Om det inte snarast tas ett beslut i Norrvatten om ökad produktionskapacitet kan situationen bli än mer ansträngd framöver. Ett sätt att hantera denna kapacitetsbrist är att minska efterfrågan genom att minska odebiterat vatten. I Danderyd bedöms den effektivaste insatsen vara att förmå enskilda abonnenter att byta ut läckande servisledning, något som inte är helt okomplicerat. I perioder av hög efterfråga är denna situation naturligtvis extra besvärlig. Norrvatten har tagit initiativ till en gemensam hållning bland ägarkommunerna gällande bevattningsförbud. Tekniska nämnden beslutade i december 2019 om att stå bakom dessa vilken minskar de akuta riskerna under varma försommar dagar.

De kommunalförbund som Danderyd är medlem i, Norrvatten och Käppala, står inför eller är mitt uppe i stora investeringsvolym. Norrvatten behöver på något sätt höja sin produktionskapacitet och ett nytt vattenverk, som är ett alternativ, kostar mycket att bygga. Även Käppala investerar i bland annat ny röt-kammare och snabbreningssteg. VA-verksamheten behöver också höja sin investeringstakt. Nätet blir allt äldre och pumpstationerna behöver renoveras. Sammantaget kommer det ökade investeringsbehovet, när det infrias, leda till högre kostnader och därmed högre taxor.